

Sluttrapport 2021/2022

Skoleturné for havet

Kalvåg oppvekst gjør et Plastbrøl etter ryddeaksjonen på Jakobhamn

Forfatter:
Roger Auset
Sist endret: 24.06.2022

Fjordane Friluftsråd takker for støtten!

Vi i Fjordane friluftsråd vil rekke en stor takk til Handelens miljøfond som har støttet oss i prosjektet og gjort det mulig for oss å starte opp Skoleturné for havet. Sammen med midler fra Miljødirektoratet har vi kombinert undervisning og ryddeaksjoner med skoler og tatt hand om søppelet i etterkant. Et viktig arbeid som synliggjør for barn og ungdom, alvorligheten av plastforurensningen vi står overfor i samfunnet i dag.

1Steinhovden skole er jubler etter aksjonen i Langevika

Prosjektets formål:

Besøke skoler på alle nivå i hele vår del av Vestland fylke (Sogn og Fjordane) og både bidra i undervisning med tema plastens miljøproblem og marin forurensning, samt ta med elevene ut på faktiske strandryddedager i sammenheng med skolebesøkene.

Bakgrunn:

Daglig havner omtrent 22 000 tonn plast i havet. Om denne plasten får ligge, brytes den sakte opp til mikroplast og gjør stor skade på dyrelivet i og ved havet. Eksempelvis dør 1 million sjøfugler av plast hvert år.

Å rydde plast er viktig arbeid, men det aller viktigste er å stoppe kranene som stadig tilfører mer søppel i havet enn det vi klarer å rydde. Holdningsendrende arbeid rettet mot den kommende generasjonen ser vi derfor som det viktigste arbeidet vi kan gjøre i kampen mot verdens hyppigste økende miljøproblem, Plasten.

Prosjektaktivitet

Prosjektet Skuleturnè for havet, som startet i sommer/høst 2021 har resultert til økt og god oppfølging av skoler i våre medlemskommuner. Prosjektet utviklet seg raskt til et tett og godt samarbeid mellom FF og Naturvernforbundet Sogn og Fjordane, hvor begge parter stiller med en 50% stilling hver i prosjektet. Sammen har vi utarbeidet et godt undervisningsopplegg som gir elevene innsikt og kunnskap om plastforsøpling, hvordan dette påvirker havet, kysten og oss mennesker. Smatidig inviterer vi til å finn tiltak og løsninger på personlig-, skole-, kommunalt- og nasjonalt nivå.

Dette tilbudet til skoler i Sogn og Fjordane-regionen retter seg mot elever på alle trinn fra barneskolen til videregående. Ett besøk består av undervisning og aktiviteter knytt til plast og marin forsøpling. Kombinasjonen med formidling om plastproblematikk, ryddeaksjon og kartlegging har vært svært vellykket da elevene og lærerne får mulighet til å skape egne erfaringer i lokalmiljøet og knytte det de finner til eget forbruk og konkrete utslippskilder. Dette forsterker forståelsen av det komplekse problemet plast og marin forsøpling er, og bidrar til å skape endringer og tenke løsninger. Å utarbeide et godt undervisningsopplegg har vært viktig for oss da vi regner ringvirkningene av formidlinga og erfaringene som viktigere enn antall kilo plast en plukker. Derfor har også samarbeidet med Naturvernforbundet og deres kompetanse gjennom Plastjakten vært særs viktig i dette samarbeidsprosjektet.

Resultater

I prosjektperioden har vi gjennomført **54 skolebesøk**, med undervisning og aktiviteter for **1931 elever** fra ulike barne- ungdom- og videregående skoler i fjordstrøk av tidligere Sogn og Fjordane. **1571** av disse elevene har også vært med oss på strandrydding. Arbeidet er først og fremst ment som et viktig forebyggende arbeid hvor strandrydding blir brukt som et sterkt virkemiddel for å fremheve viktigheten av å redusere plastforbruket i samfunnet. Sammen med skolene, har vi også ryddet over **9200kg** marint avfall i fjordstrøk av tidligere Sogn og Fjordane.

Som friluftsråd og koordinerende aktør for frivillig rydding er det naturlig at skoler kommer til oss når de ønsker å arrangere strandrydding med sine elever. Der vi selv ikke har vært med på ryddeaksjoner har vi fungert som pådriver og ressurs gjennom kunnskapsdeling (HMS, rutiner, aktiviteter, ryddelokasjoner), ryddeutstyr, handtering av avfall og utdeling av motivasjonsmidler vi har fått fra Miljødirektoratet. På grunn av lavere tildeling fra MARFO dette året ønsker vi å søke midler fra HNR til å fortsette dette gode arbeidet med skoler. Å tilby motivasjonsmidler gjør at vi kan generere til mer rydding og større aktivitet enn vi klarer å gjennomføre alene.

Vi har et sterkt inntrykk av at uteaktivitet og læring i friluft knytt til marin forsøpling og strandrydding som aktivitet har vært kjærkommen og praktisk for skoler og lærere. Det er kjekt å se at så mange skoler ønsker oss tilbake.

Skoler som har deltatt på ryddeaksjoner sammen med oss:

Dato 2021-2022	Skole	Ryddelokasjon	Deltakere	KG plukket	Aksjonskode
18.aug 2021	Steinhovden	Langevika, Selvåg	22	200	50f2
23.aug 2021	Vågsøy	Eldevika, Vågsøy	26	450	Da90
24.aug 2021	Vågsøy	Vemmelsvika, Vågsøy	26	450	9e75
25.aug 2021	Vågsøy	Nordvik, Husevågøy	27	450	9a80
30.aug 2021	Kalvåg	Jakobhamn, Smørhamn	29	184	4a74
2.sep 2021	Hauge	Klittepynten/Vågen/Hauge, Berlepollen	32	250	4b4f
9.sep 2021	Stårheim	Høynevika, Stårheim	33	150	B7f9
13.sep 2021	Solund	Sanden/sør for Lågøyna, Lågøyna	47	280	371d, 0554
14.sep 2021	Atløy	Sørreidet, Atløyna	33	170	41cd
15.sep 2021	Flora vgs	Ytre Ånnøya/Ånneset, Ånnøya	15	742	8fa2
16.sep 2021	Raudeberg	Vågeneset, Husevågøy	49	350	4c2d
17.sep 2021	Stadlandet	Saltneset, Selje	15	120	6aaf
20.sep 2021	Eikefjord	Langevika, Selvåg	52	275	37d2
26.okt 2021	Florø barneskole	Nekkeøya, Florø	24	260	1824
27.okt 2021	Bulandet	Åsgarden, Bulandet	14	350	7134
17.mar 2022	Krokane	Dyreholdtli, Florø	36	80	Df84
18.mar 2022	Florø ungdomsskole	Langevika, Likvika	90	500	Af56
21.mar 2022	Krokane	Dyreholdtli, Florø	12	40	E8eb
22.mar 2022	Florø barneskole	Florø	450	850	748c
9. april 2022	Nordfjord	Nordfjord strandsone	136	70	0368
26.apr 2022	Vassenden	Jølstravegen	166	150	E8eb
28.apr 2022	Hyllestad	Litlefjorden og Rysjedalsvika	120	100	C773
25.mai 2022	Brandsøy	Planteskulevegen	100	350	4f99
31.mai 2022	Halbrend	Breidvikane	120	50	C796
1.jun 2022	Dale	Rydde Djupevika.	29	230	610a
7.jun 2022	Førde	Langøya og Langholmen	50	900	1df7
8.jun 2022	Førde	Langøya og Langholmen	50	450	1df7
Sum			1571	8481	

Undervisningsopplegget

Undervisningsdelen er bygd opp i tre deler og med to stasjoner; introduksjon av oss og prosjektet, naturkasse-stasjonen og plastkasse-stasjonen.

Naturkasse-stasjonen:

Her handler det om å øke kunnskapen om havet. Jo mer kunnskap og forståelse en har om havet, jo større insentiv får en til å ta vare på det. Vi begynner med det store bildet om hvorfor havet er viktig for oss. Vi trekker de store linjene om CO2 lagring, produksjon av oksygen og havstrømmer. Deretter retter vi fokus mot Norge, og vi snakker om hvordan vi i høyest grad er en havnasjon gjennom arbeid, kultur, fritid og tradisjon. Ved hjelp av «naturkassen» legger vi vekt på hvordan artene samspiller og er avhengig av hverandre, og hvordan vi igjen er avhengig av dem. Her er det naturlig å snakke om hvordan havet er under press fra blant annet plastforureining, overfiske og klimaendringer.

Plastkasse-stasjonen

Plaststasjonen inneholder gjenstander vi har funnet ute på ryddeaksjon. Vi legger opp til forskjellige aktiviteter knytt til stasjonen,

- Elevene kan sortere avfallet etter opphav og vi kan lage fortellinger om hvordan en gjenstand havnet på avveie.
- Plukke ut gjenstander som ikke er laget av plast. Denne aktiviteten illustrerer hvor nyttig plast er, samtidig kan vi stille spørsmål til mengden av plast som blir produsert, levetid og formålet til produktet, alternative bærekraftige løsninger.

Vi har utarbeidet arbeidsoppgaver knytt til plaststasjonen, blant annet må elevene samarbeide om å finne 5 gode plasttips som reduserer plastbruken. De kan veksle mellom tips på personlig-, lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå. Vi går igjennom tipsene i fellesskap og kommer da naturlig inn på områder som gjenvinning, resirkulering, og forbud mot engangs-plast osv. Dette er en fin aktivitet der vi spiller videre på deres ideer om hvordan vi kan innføre tiltak, noe som ofte skaper gode samtaler og diskusjoner.

Naturkassen

Sammen med Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane og Monicha Landøy i Flora Fauna har vi utviklet en "Naturkasse" med tema "Biologisk mangfold og marin forsøpling" som blir brukt som formidlingsverktøy både i klasserom og felt. Et sterkt formidlingsredskap som engasjerer både store og små om livet langs kysten og plast i havet. Her er det mulig å ta, kjenne på og studere de ulike artene i detalj. Naturkassen har også blitt med på festivaler og andre arenaer vi formidler plastens miljøproblem.

Naturkassen på Kystmuseet

Naturkassen i aksjon på Passion for Ocean festival i Florø

Plastutstilling

Våren 2022 satte vi opp plastutstillingen til Naturvernforbundet på kystmuseet i Florø. I løpet av mars måned hadde vi 8 skulebesøk til kystmuseet med stor suksess. . Å nytte slike gode arenaer som lokale kystmuseum til undervisning ønsker vi å gjøre meir av. Ny runde er derfor planlagt til hausten 2022 inn i den nye prosjektperioden.

Masse spennende å se og gjøre på Plastutstilling i Florø

Miljøverk

Vi arrangerte også skolebesøk med elever til Sunnfjord Miljøverk. Der fikk elevene innblikk i utfordringer og rutiner rundt avfallshandtering og materialgjenvinning kommunalt. Senere reiste alle elevene ut på strandrydding og ryddet 1350kg.

Strandryddeuka

Strandryddeuka 2021 seilte vi med Galeasen Loyal, verdens eldste seilende galease fra Solund i sør til Stad i nord med 5 skolebesøk langs kysten. Her deltok 159 elever på undervisning om bord og rydding på land. I løpet av seilasen ryddet vi over 2000kg marint avfall. Å skape slike gode samarbeid som leder til sterke opplevelser gjør at elevene får solide «knagger» å henge kunnskap på.

Ukestokt med folkehøyskoler

Vi har også deltatt på deler av tre ukeslange ryddetokt med folkehøyskoler i samarbeid med Galeasen Loyal. Loyal har brukt egne midler med tildeling fra HMF til å arrangere strandryddeseilas. Vi har stilt opp med praktisk og faglig kompetanse og undervist elevene fra Nordfjord, Sogndal og Fjordane FHS om marin forsøpling og plast i havet og deltatt på ryddeaksjonene. Slike opplevelser tror vi vil kunne endre elevenes handlinger og holdninger, øke bevissthet og generelt skape grønnere valg i hverdagen og påvirke valg av videre studier og arbeid i fremtiden. Tallene fra disse aksjonene er ikke representert i dette prosjektet, men har generert til ytterligere **7 tonn** marint avfall.

Avdekking og handtering av miljøkriminalitet

Fjerning av avfall i Vemmelsvika og Ytre Bremanger

Under en strandryddeaksjon med Vågsøy ungdomsskole i Vemmelsvika høsten 2021 fikk vi avdekket avfall fra et nedlagt oppdrettsanlegg. Her fant elevene plastposer med rester av fiskefor, plastrør, blåser og taurester. Den porøse plasten vitnet til at avfallet hadde ligget i flere år. Elevene ønsket å rydde, men etter kontakt med grunneier fant vi ut hvem som var ansvarlig slik at avfallet til slutt ble fjernet av Nordfjordlaks.

Rapportering av miljøkriminalitet på Nordreeidet på Atløyna

Under en strandryddeaksjon med Atløyna skole i Nordreeidet, avdekket vi også et større søppeldepot fra oppdrettsanlegg. Store mengder fiskeforposer med gammelt fiskefor lå deponert rundt i vika og dekt over med stein. Vi fikk anmeldt saken og brukte funnet til å skape gode samtaler rundt hvorfor bedrifter finner på å gjøre slikt når det finnes avfallsordninger og lover mot slikt i Norge. Mye av det vi finner i fjæra er en inngang til gode samtaler og refleksjon.